

AGRITA LŪSE

FOTO: RAITIS PLAUKS, FOTOAGĒNTŪRA 64

Negadījumi nav tā tēma, par kuru nozares speciālisti ļoti alktu izteikties. Katrs tāds notikums tomēr ir skarba mācību stunda gan iesaistītajiem, gan arī citiem. No kļūdām jāmacās.

Katastrofas būvniecībā

Runājot par negadījumiem, speciālistu viedokļi nereti ir duāli: saka vienu, publicēt ļauj pavisam ko citu – nogludinātu informāciju, kas būtībā neko neizsaka. Negadījumi būtu izskatāmi ne tikai no vainīgā meklēšanas aspekta, būtu jāatceras, ka būvniecība ir komplicēts process un ka pie rezultāta – laba vai slikta – noved noteiktu faktoru kopums. Atklāta negadījumu izskatīšana varētu izkristalizēt būtiskas lietas, kam jāpievērš uzmanība projektēšanas vai celtniecības laikā, kas savukārt ļautu izvairīties no kļūdām nākotnē. Eiropas Savienība būvniecību ir atzinusi par sektoru ar vislielāko negadījumu risku.

Situācija pagājušajā ziemā

Šķiet, ziemā nebija nedēļas, kad ziņu lentēs neparādītos kārtējā aktuālā informācija par jumta iebrukšanu kaut kur Latvijā vai ārzemēs. Iemesli bija četri: pirmkārt, neizturīgas konstrukcijas; otrkārt, sniega netīrīšana; treškārt, jumti ar nepietiekamu siltumizolāciju – sniegs kusa, sasala, pārvērtās ledus klučos, un tas krietni palielināja svaru; ceturtkārt, visi iemesli kopā. Tomēr šīs ziemas apstākļi ir vērtējami kā ārkārtas, 2011. gada 6. janvārī 40 Latvijas novados valdība pat izsludināja ārkārtas situāciju. Profesionāliem jumtu tīrītājiem grafiks bija saspringts un saplānots nedēļām uz priekšu, tas savukārt pavēra iespēju pie darba tikt arī neprofesionāliem un ar savu centību nereti sabojāt jumtu segumu.

2010. gada decembris. Skolēnu brīvlaikā īsi pirms Jaungada – **31. decembrī – iebruka jumts Tukuma novada Zemgales vidusskolai**, drupās pārvēršot aktu zāli. Iemesls – laikus nenotīrīta sniega sega, kas, intensīvi sniegot, palielinājās katru dienu un radīja pamatīgu slodzi. Cietušo nebija, turklāt skolas darbinieki paspēja operatīvi evakuēt inventāru, pasargājot to no sabojāšanas.

2011. gada janvāris. Šajā mēnesī ziņu daudzums par iebrukušiem jumtiem sa-

sniezda apogeju, burtiski katru dienu kaut kur Latvijā kāda sabiedriskā vai dzīvojamā ēka vai noliktava palika bez jumta.

Liepājā **«Depo» noliktavas zonā 4. janvārī iebruka jumts** pārsimts kvadrātmetru platībā. Cietušo nebija, un kā iemesls tika minēta laikus nenotīrīts sniegs. Meteoroloģiskā dienesta ziņojums liecina, ka tobrīd Liepājā sniega sega dažviet bija pārsniegusi 32 cm biezumu.

Jelgavas veikala un kafējnīcas «Juro» jumts ielūza 5. janvārī, un tai pašā dienā daļēji arī **Preiļu ģimnāzijai** – no aptuveni 1100 m² divslīpju jumta, kas tika ieklāts 1996. gadā, neizturēja aptuveni puse. Ģimnāzijai laimējās, jo konstrukcijas uzkrīta uz vecā plakanā jumta, līdz ar to mācību process netika traucēts. Cietušo nebija ne vienā, ne otrā gadījumā, iemesls – sniega slodze.

Graudu pārstrādes uzņēmuma **«Dobele dzirnavnieks» Valmieras noliktavai** smagā sniega dēļ jumts **iebruka 7. janvārī**. Cietušo nebija, turklāt ēka bija apdrošināta.

Aptuveni 200 m² lielais **Durbes estrādes jumts ielūza 11. janvārī**. Iemesli bija vairāki – smaga sniega sega un arī izpuvušas konstrukcijas. Cietušo nebija.

Negadījumu uzskaitījumu varētu turpināt vēl un vēl, par ko liecina arī šī pavasara tendence – jumta segumi un dažādi materiāli to labošanai turas pašā pieprasījuma reitingu augšgalā.

Būvzinženieris Sergejs Meierovics, komentējot ēku konstrukciju spēju pārciest pēdējās divas ziemas, saka: «Viens no jumtu sabrukšanas iemesliem ir būvkonstrukciju neatbilstība normatīviem. Nācies redzēt projektus, kuros pasūtītāja taupīšanas vēlmes dēļ konstrukcijas apzināti tiek ieprojektētas ar visumā nelielu slodzes noturību. Bet neesmu redzējis, ka kādam būvkonstruktoram par šādām kļūmēm būtu atņemts sertifikāts. Nākamais iemesls – silti bēniņi, kas rada labvēlīgus apstākļus jumta apaugšanai ar ledu. Temperatūru starpība starp neapkurinātiem bēniņiem un āra gaisu nedrīkst būt lielāka par 3 grādiem.

Par katastrofu varbūt nebūtu jāuzskata reizes, kad zem sniega sabrūk metāla angāri, kuriem oficiālais kalpošanas laiks ir 10 gadi, bet kuri ir izvilkuši 30 un tad neizturējuši sniega slodzi.»

Vai ēku apdrošināšanas polises paredz segt laika apstākļu radītos zaudējumus?

Advokātu biroja «Sorainen» juristes Eva Berlaus un Santa Selga mājaslapas www.sorainen.lv blogā skaidro, kad par sniega izraisītām nelaimēm var saņemt apdrošināšanas atlīdzību. Tas iespējams gadījumos, ja zaudējumus radījis polisē norādīts notikums. Tā kā nepastāv vispārīgi apdrošināšanas noteikumi, katram apdrošinātajam ir tiesības notikumam definēt citādi. Piemēram, vieni nepārtraukti snigšanu sauc par sniega segas palielināšanos par 10 cm 12 stundu laikā, citi – par 20 cm. Sastopamas norādes, kas atlīdzību garantē gadījumos, ja ēkas bojājumi parādās snigšanas laikā vai īsi pēc tās, daži precīzē stundu skaitu – piemēram, līdz 48 stundu laikā. Vēl citos līgumos norādīta prasība notīrīt jumtu 24 stundu laikā pēc snigšanas beigām – šāds nosacījums gan būtu vērtējams kā nesamērīgs un praktiski neizpildāms, jo uz profesionālu tīrītāju palīdzību šoziem rindā vajadzēja gaidīt vismaz 2 nedēļas.

Jānošķir gadījumi, kad bojājumi patiešām parādās snigšanas laikā, no tiem, kad tās ir loģiskas ilgstošas jumta netīrīšanas sekas. Parasti apdrošināšanas līgumā ir minēta nepieciešamība ēku ekspluatēt atbilstoši likumiem un pašvaldības saistošajiem noteikumiem. Tātad atlīdzība nav saņemama, ja apdrošinātais ar bezdarbību ir veicinājis apdrošināšanas gadījuma iestāšanos.

Situācija Eiropā, Skandināvijā un Krievijā 2010. un 2011. gada ziemā

Uztraukumiem pilns bija 2010. gada janvāris Zviedrijā – to pat varētu dēvēt par masveida jumtu iebrukšanas periodu.